

עין משפט נר מצוה

א נמי' פ"ד מה' גירושין ה"ב טו"ע אה"ע סי' קכו סעי' יא די מג-מה' ל ב מ"י פ"ה מה' עבדים הלכה ג סמג עשין פו טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף מח':

לא ג מ"י פ"ה מה' גירושין הלכה ד סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קלו סעי' ז':

לב ד מ"י פ"ה מה' עבדים הל' ג סמג עשין פו טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף זי':

לג ה מ"י פ"ה מה' גירושין הל' ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קלו סעיף ד':

לד ו מ"י פ"ח מה' עבדים הל' א סמג עשין פו טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף מח':

לה ז מ"י שם סמג שם טור ש"ע שם סעיף פ': לו ח ט"ו מ"י פ"ד מה' גירושין הל' יג סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קכו סעיף ט':

לי י מ"י שם טוש"ע שם סעיף יג':

לה כ מ"י שם טוש"ע שם סעיף יג':

לב ל מ"י שם טוש"ע שם סעיף יג':

כז מ ב מ"י שם הל' יד טוש"ע שם סעיף יא: כח א מ"י שם הל' יג טוש"ע שם סעי' טו:

כב ע פ מ"י שם הל' יג סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קנח סעיף קא בהגיה: צ נמי' פ"ב מה' זכיה הט"ו טוש"ע ח"מ סי' נחמ סעי' אן:

פסקי רי"ד

את מותרת לכל אדם: רבי יהודה אומר ודן (יריהב ליד) (יריהו ליכין) מניא ריב תירוכין ואגרי שבוקין וגט פטורין למחך להתנסבא לכל גבר דיתצבין גופו של שחרור הרי אתה בי"ח והרי אתה לעצמך. פי' אע"פ שלא כתב בגט אגט פלוני מעיר פלוני פטרת יתיבי פלונית מעיר פלונית אלא הרי את מותרת לכל אדם בלחוד הרי גט כשר שאינו כתוב כל זה מותרת לכל ראה בידיה הויס ומהר שבעלה גירשה אבל אם העדים מעידים שהוא כתב זה הגט נתנה לא אע"פ שאין שם שמו ושמה שם עירו ושם עירה כשר הוא ולא מפסיל אלא בשניה שמו ושמה שם עירו ושם עירה דהתם אע"פ שהעדים מעידים שהוא נתנו לה אינו כלום מפני שהוא מזויף ומתכו והוי חספא בעלמא אבל אם לא כתב שם לא חשמו ולא שמה הכי נמי דרשב"א

בעדות העדים והיה נמי את כתב בגט ולחוד אלא של גירושין כשר הוא בדמארינן בפ"ק דקידושין (ה) נתן לה גט ואמר הרי את מושלחת הרי את מגורש' הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת והאי אמר לה כתב לה הוא פירושו וכדמפרש המורה בהלכותי בבי אמר לה לאשה הרי את לעצמך שהוא כתב לה והכי נמי אם כתב לה אני פלוני גירשתי פלונית אנתתי אע"פ שלא כתב שם

הרי את מותרת לכל אדם גט כשר הוא ומבואר יותר מהרי את מותרת לכל אדם כותבין לקמן (דף פו:) חמשה שככתבו כלל בתוך הגט איש פלוני מגרש את פלונית ופלוני פלונית מלמטה כולן כשרים ויתנן לכל אחד ואחד: וז"ל דהא דכתבין בגט וכדו פטרת ושבקינן יתיבי דיתהוין ורשאה ושלטאה בנפשכי למחך להתנסבא לכל גבר דיתצבין אינו מגופו של גט אלא רוחא דלישנא הוא שאילו היה מגופו של גט שוב לא היה צריך לו עוד והרי את מותרת לכל אדם ואע"י דאמרין לקמן לא ליכתוב (למהך) [למהך] ולא לאתנסבא ותהוין ותצבין בתלתא לוי"ו דוכדו ותירוכין ושיבוקין הכל הם רוחא דלישנא ולא גופו של גט שאע"פ שלא כתבם כלל הגט כשר בהרי את מותרת לכל אדם לבדו ומאי דאמרין לקמן במאי דאתקין רב צריך להו את מותרת לכל אדם ואי אמרת לעולם שתי הלשונות צריכים לכתוב למחך להתנסבא מתריה לישנא והרי את מותרת לכל אדם מתריה לזנות והילכין אם [לא] כתב את שניהם הגט פסול לא תוכל לאומרו דאי"כ מאי דביי בגמי חוץ מתנותין מהו ליפשוט ליה ממנתי' דממצוין ליה ליכתוב והרי את מותרת לכל אדם בהר דכתב למחך להתנסבא ש"מ דחוץ מתנותין פסול אלא לאו ש"מ אינו כתוב אלא והרי את מותרת לכל אדם בלבד משמע בין בניהואין בין בנות ולמהך להתנסבא לא צריך אלא דואי בא' מן הלשונות די וגם במחך להתנסבא בלא הרי את מותרת די וא"ת והלא בחוץ מתנותין איתוקם בתיוק ותיקן דאיסורא לחומרא תשובה הני מילי שככתב בפירושו חוץ מתנותותך אבל מסתמא כי כתב למחך להתנסבא גם לזנות במשמע שהרי חוץ מתנותותך ומירושתיך דאיתוקמו נמי בתיוק לא מפרש להו בביטא ש"מ דלא קפיד תלמודא אלא הויבא דפריש חוץ

פה:

רבי יהודה אומר ספר תירוכין ואגרת שבוקין.
בספרים לא היה כתוב גט פטורין ובגמרא נמי כי קאמר ולורכיה לוי"ו דמירוכין ולוי"ו דשיבוקין לא קאמר לוי"ו דפטורין ומניהו צפ"ק דנדרים (דף ה:) כתיב בספרים נמי גט פיטורין וגראה כתיב בספרים נמי גט פיטורין וגראה

ספר כריתות (ספר מתרגמין פיטורין וגט בגיטין רגילין לכותבו **צ: אע"כ דלא כתב ודן מוכחא מילתא דבהאי גיטא מיגרשה לה**. הכל משמע דפליגי בודן וצריש נדרים^א משמע דפליגי במינאי^ב לדרבנן הויין ידים ואע"כ דלא כתיב מינאי מגורשת דאין אדם מגרש אשת חברו ואומר ר"י דמתריהו פליגי ושם מפורש ולא תיקשי לאציי דאמר ההם (ה) ידים שאינם מוכיחות הויין ידים ובסמוך אמר אציי לא ליכתוב ודין^א ושמה לשופרא דשטרא קאמר הכי^ב: **וְלֹא לִיכְתּוּב אִיגָרַת בִּיּוּדִי דְּמִשְׁמַע אִיגָרָא**. ש"ע י"ג דנאגרת מן הדין אין יו"ד מ"מ איגרא שהוא לשון גג רגילות לכותבו ציו"ד לפי שאינו כתוב בעצרי אצל נאגרת שהוא לשון אגרת כתוב בעצרי בלא יו"ד כדכתיב (אסתר ט) על כל דברי אגרת הזאת וכן כולם כתובין כן ובסדר תיקון שטרות שכתב הרב ר"י ט"ע"י) כתב ולא ליכתוב אגרת בלא וי"ו דמשמע אגרתא בעלמא שאדם שולח לחברו אלא ואגרת ציו"י דמשמע דקאי אגיטא ואודן דלעיל:

דתהוויין דתצביין בתלתא יודין. ואומר ר"י

שראה בתיקון גיטין קדמונים דחמשה יודין^א צריכי תלתא יודין^ב ביחד בסוף המידה ואחר המידה^א ואחר המידה^ב דמיהויין שטרות של ה"ר יוסף ט"ע ודי מיהויין הס שמי תיבות^א ודי במקום אשר^ב אצל דימבא על נהר פלוני הכל מידה אחת כלומר היושבת^א ואין לכתוב די ימבא אשר יושבת: **וְלֹא רְבִיחַ לֹוִי' בּו'.** ושמה אין צריך להאריך אלא כלומר שלא יעשה קלרה שמהא נראית יו"ד וכן רגל ה"א דלמהך להרחיק מן הגג שמה אין צריך להרחיק אלא^א שלא יחבר בגגה^א ושמה צריך להאריך הוויין ולהרחיק רגל ה"ה^א שלא יטעו העולם בזה ונהגו להאריך ולהרחיק^א ומיהו ודאי דאין הגט פסול אם לא האריכין וכן ה"ה^א של מהך אם לא הריחקה יותר מדיא ומעשה בגט שלא היה יורכ היטב צין וי"ו לוי"ד שנא לפני רציוו אליהו והציא מינוק דלא חכים ולא טיפש לקרות אותה המידה כדאמר במנחות גבי תפילין (דף כט:) וזל אייתי מינוק דלא חכים ולא טיפש אי קרי ויהרג כשר אי לא ייהרג הוא ופסול: מן

מיומא דגן לאפוקי מדרבי יוסי דאמר יוסי דאמר יוסי
כדי שם חכם (צ"מ דף צ:). **ולא נכתוב לאינסבא**. בנאך אלא להתנסבא בה"א שמה ירימין לא מן יתנסבא ומשמע לא יתנסבא לא תנשא: **מי בעינן**. כלומר הלכה כר"י או כרבנן: **כולומו מי קאמר**. כל שאר דברים הנכתבים בגט כגון די מיהוין וכו' מי הוירכס רבא בתקנה זו: **אלא**. אע"כ דלא אזכרינהו רבא בעינן דלכתבינהו: **הכא נמי**. ודן בעינן. ומיהו רבא לא הוירכך למחן אלא אלו כדמפרש ואילן: **מן יומא דגן ולעיל לאפוקי מדר' יוסי דאמר**. אין צריך לכתוב מהיום בגט דשכיז מרע דזמנו של שטר מוכיח עליו ולא היה כגט לאחר מיתה לכך תקן רבא בכל הגיטין להיות הסופרים רגילין צו ואע"כ דקיימא לן כר' יוסי (נעיל עב). בעינן לאפוקי נפשין מפלוגתא שיהא הדבר בהיתר ולא יאם שם פסול י"אמשפחות ישראל:

המגרש פרק תשיעי גיטין

ודן די יהוי ליכי מינאי כו'. וזה הספר אשר יהיה לך מאתי: **ספר מירוכין ואגרת שבוקין**. שצריך להוכיח בתוכו שעל ידי ספר זה הוא מגרשה: **גב' אמר לה לאשמו**. לכתוב בגיטה הרי את בת חורין ולא כתב צו הרי את מותרת לכל אדם: **לא אמר כלום**. דלא שייך בגירושין לשון מירות דבת חורין היא קודם לכן: **אמר לשפתו הרי את מותרת לכן אדם לא אמר כלום**. דלגבי מלאכה לא אפקה מיניה וכוין דשפחה היא ושם שפחה עלה לא משתריא נמי לנן חורין: **יאל לחיות**. אע"פ שקנסוהו לפדותו עד עשרה דמיו לא ישמעצד לו עוד: **וצריך גט שחרור**. להסירו דבת ישראל: **שלא כתב עליו אונס**. שטר כשמתכו לעובר כוכבים: **לכשצרכה ממנו**. מן העובד כוכבים. אם תוכל להמלט מן העובד כוכבים. אלמא שאין לי עסק בן לשון מירות הוא: **ידיים שאין מוניחום**. צית (א) אלויה דשמעט לאחוז צו ולומר הוכיח שעל ידי ספר זה גירשה אפי"ה הוי צית יד ואמרין מדכתב גט ויהיב גלי דעמיה דבהאי גיטא גירשה: **דביזרא**. דלמר לה בשעת מסירה הרי את מותרת לכל אדם: **ראיה בעלמא הוא**. להיות צידה לעדות בכל אשר תלך להראות שהיא פנויה: **לא נכסוד ודן**. דמשמע דין הוא שאגרשך אצל אם אינו דין עלי שאגרשך לא תתגרשי: **ולא נכסוד איגרת**. שיעוקין ציו"ד דמשמע י"א איגרת לשון גג: **ולא נכתוב ליתמך להנסבא לכל מאן דיסיצין**. דמשמע לי מהך יתהי מספר הזה ואילן: **אלא נמחך**. בלא יו"ד: **ולא נכסוד נמחך**. צריך שיבדיל רגלו של ה"י שיהיה חורין בין רגלו לגגו דלא לימחוי כח"מ: **דמשמע נמחך**. לנחק כלומר מנחק אני ציך כי חוכא: וזה טופס הגט פטרית יתיבי ליכי אתה פלונית בת פלוני דהויא אינמתי מקדמת דנא וכדו פטרית ושציתא תרובית יתיבי די מהוין שראה ושלטאה בנפשייכי למחך להתנסבא לכל מאן דיתצבין ואיש לא ימחי בידייכי מן יומא דגן ולעיל דמשמע כי חוכא^א דיתיהוויין דיתצבין תלתא יודין^א דמשמע תהוין ותצבין דשבוקין ולוי"ו דתירוכין ושבוקין וצריכיה לוי"ו דכדו דמשמע וכדי וְלֹא לִיכְתּוּב אִיגָרַת בִּיּוּדִי דְּמִשְׁמַע אִיגָרָא אלא יתנסבא אלא בעינן ודן תא שמוע דאתקין^א רבא בגיטי איך פלגיא בר פלגיא פטר ותרך ית פלוניתא אינתתיה דהות אינתתיה מן קדם דנא מיומא דגן ולעיל ואילו ודן לא קאמר ולמעמך בולחו מי קאמר אלא בעינן^א הכא נמי בעינן: **לאפוקי**

א. והוא עיקר. מוס' החל"ש.
ב. והאי דלא קאמר ולוא"ו דפטורין משום דכל כי יוכלאל ליחשוב ולזיל. מוס' החל"ש.
ג. גבי פלוגתא דידים שאינן מוכיחות אביי אמר הויין ידים ורבא אמר לא הויין ידים. מוס' החל"ש.
ד. [דן]קאמר התם דרבא אמר לך דאנא דאמרי אפילו רבננו עד כאן לא קאמרי דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט. מוס' החל"ש. ה. ביו"ד דמשמע דין אלא לכתוב ודן בלא יו"ד ואע"י דאביי סבר ידים וכו' ולא בעי ודן רש"י.
ו. [דן]צין שנתנו סופרים לשכתבו לחוש לדברי ר' יהודה קאמר אביי שיכתבוהו בעינן שלא יוכל להבעל לעצור. חידושי ריב"ן ונצ"י דבשנ"א ע"ש. ז. אשר תהוי. שלמי הנינוערות אות פ. ו. די הוא תרגום של אשר, וכן די תצבין אשר תרצי. שלמי הנינוערות ש. ה. הוישבת [שה"ש חן] מתרגמין הויבה והיה דל"ת במקום ה"א. מוס' החל"ש. י. שבוה צריך ליהדר יותר. שלמי הנינוערס. יא. לפי שזוה משתנה כל המשמעות (שלמי הנינוערס). יב. מתוך הדבר לעשות כן כדי שיזכרו ולא יבואו לידי קיצור. רש"י.

מסורת הש"ס

א) קדושין ו: ט) [שם אחא אתה בן חורין הרי אתה לעצמך. ועי' ת"יט"ן, א) שם, ד) שם: ט) שם ולעיל מג: [תוספתא ע"ז פ"ו], א) קדושין ה: מרים ה: מיר סב, א) בדפוסיר איגרי ונאלה שצ"ל איגרא, כמו שהוא בתוס', ט) כתי"י אלא למכתבי למחך, ט) [ע"י תוספות ר"ה ט. ד"ה ולחפוקי וכו' מוכח דגרסתם היה רב ועי' תוס' לעיל עב. ד"ה הכי אמר וכו' וע"פ מוס' לעיל לט: ד"ה משום וצנח"י גורס רב יהודה], י) [לעיל עב. וט"ז], יא) בדפוסיר איגרי ונרש"ל איגרא, יב) צ"ל תהוין, וע"כ, יג) כרש"י שצרי"ף אחא, מאריך לכו מייחוי כיו"ד ומשמע, יד) והו כנו יא נמי, טו) בדפוסיר כמשפחות, טז) (דכדס דה) יז) בדפוסיר דנאגרה, יח) ר"ת רבתי יוסף טוב עלם,

הנהגות הב"ח

א) רש"י ד"ה ידים שאין מוכיחות צית יד לחתמה:
ב) ד"ה ולורכיה לוי"ו וכו' לא מאריך ליה משמע וכדי. כי' לשון הרמב"ם ויהיה משמעו וכדי כלומר כתנא' זה אפסור אותך עכ"ל.

מוסף רש"י

הורב בסוף הסכת

מוסף תוספות

א. והוא עיקר. מוס' החל"ש.
ב. והאי דלא קאמר ולוא"ו דפטורין משום דכל כי יוכלאל ליחשוב ולזיל. מוס' החל"ש.
ג. גבי פלוגתא דידים שאינן מוכיחות אביי אמר הויין ידים ורבא אמר לא הויין ידים. מוס' החל"ש.
ד. [דן]קאמר התם דרבא אמר לך דאנא דאמרי אפילו רבננו עד כאן לא קאמרי דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט. מוס' החל"ש. ה. ביו"ד דמשמע דין אלא לכתוב ודן בלא יו"ד ואע"י דאביי סבר ידים וכו' ולא בעי ודן רש"י.
ו. [דן]צין שנתנו סופרים לשכתבו לחוש לדברי ר' יהודה קאמר אביי שיכתבוהו בעינן שלא יוכל להבעל לעצור. חידושי ריב"ן ונצ"י דבשנ"א ע"ש. ז. אשר תהוי. שלמי הנינוערות אות פ. ו. די הוא תרגום של אשר, וכן די תצבין אשר תרצי. שלמי הנינוערות ש. ט. הוישבת [שה"ש חן] מתרגמין הויבה והיה דל"ת במקום ה"א. מוס' החל"ש. י. שבוה צריך ליהדר יותר. שלמי הנינוערס. יא. לפי שזוה משתנה כל המשמעות (שלמי הנינוערס). יב. מתוך הדבר לעשות כן כדי שיזכרו ולא יבואו לידי קיצור. רש"י.

פסקי רי"ד (המשך)

מתרומותיו ומירושותיך אבל בסתמא כשר והיה בחוץ מתנותיך ור' יהודה דבעי ודן דיהוי לך מינאי היה מצריך א' מבי' לשונות הללו וגם ודן. במאי קמיפלגי רבנן דאין ידים שאין מוכיחות הויין ידים אע"כ דלא כתב לה ודן מוכחא מילתא דבהך גיטא מגרש לה ור' יהודה סבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ושעמא דכתב לה ודן דמוכחא מילתא דבהאי גיטא הוא דמגרש לה אבל לא כתב לה ודן אמרי דבדור בעלמא הוא דמגרש לה וגיטא דאשה בעל פה הוא עיי' בפ"ק דנדרים ובשעמא קמייתא דקידושין: אמר אביי היא מאן דכתב גיטא לא ליכתוב ודן ביו"ד דמשמע דין פי' ודן משמע דין הוא שאגרשיך אבל אם אין דין לא אמריש ולא יאגרא גט ולא יכתוב ואיגרת ביו"ד דמשמע איגרא אלא ואגרת פי' אגרת (הפורש) [כמו אגרת הפורים] כתוב בלא יו"ד אבל איגרא היא כותבים ביו"ד ולא ליכתוב לימחך ביו"ד דמשמע לי מהך כלומר ענין כתיבה זו לי תהיי מספר הזה ואילן אלא ליכתוב למחך ויתנן תרגם ותא' כי תאמצעת היא ללכת (רות א) דחמת ארי מאלמא היא למחך אלא למחך בלי יו"ד ולא ליכתוב למחך בחי"ת דמשמע כחוכא מצחק אני כך ואונקלוס תרגם בסודס אל תבא נפשי (בראשית מט) ברהוון לא הות נפשי באיתכשנחון במחך הילכין ה"א מבואר [ולא] יכתוב לאיתנסבא באל"ף דמשמע לא יתנסבא אלא בחי"א: היתצביין דיתהוין בתלתא יודין^א פי' שאם יכתבם בשני יודין משמע די תהוין על נשים דעלמא וכן דתצבין. אלא השתא דכתיבי בתלתא יודין דיתהוין דתצבין. ולאורוכיה לוא"י דתירוכין דרשבוקין דאי לאו משמע תריכין שביקין נשים דעלמא ולאורוכיה לוא"י דוכדו דאי לאו משמע וכדי כלומר ולא כלום כמו כדו נסיבה. נגמר הגט ותקנו (נאן חסר בחי"ת): איצטאי להו מיבעיא ודן אי לא פי' הלכה כר' יהודה או כחכמים. ת"ש דאתקין רב בגיטין אין פלוני בן פלוני פטר ותרתי ית פלגיתא דיהות אינתמי מן קדמת דנא מן יומא דין ולעיל ואילו ודן לא קאמר ולמעמך כוליה מי קאמר אלא בעיא ה"י בעי' עיין בריש פ"ק דקידושין ג) דהויא פלוגתא דאביי ורבא דאביי אמר ידים שאין מוכיחות הויין ידים ורבא אמר לא הויין ידים והוכחתי שם בפ"ק דנדרים דבתרתי פליגי ר' יהודה ורבנן פליגי בודן ופליגי נמי במניא. מיומא דין לאפוקי מדר' יוסי דאמר ומנו

^[1] פי' בהג"א רפ"ג דמסילתין שכתב דלאר"י חולק ע"י ובת דאם אינו נכתב בגט שם האלף והאלפה פסול והנשים הם ממונים דלאוריחא וכו"ה בנא"י כה' גיטין פסולן משט"ו ועי"כ. ה) הפלוגתא היא בנדרים וצ"ע